

॥ अथ श्रीमुद्गलपुराणं प्रारभ्यते ॥

— प्रकाशकम् :—

मुद्रालयागप्रकाशनमण्डलम्

अ. सा. राजाध्यक्ष

१५६, लक्ष्मी निवास, हिन्दु को-ऑपरे

नादन - मुंबई ४०००१६

ऑक्टोबर १९७६

मूल्यम रुप्यक्रानि ११०

प्रचोद्यं मुंबय्यां

तिरुयन्नारागल्ले मुद्रालये

लक्ष्मीबाई नारायण चौधरी इत्येनाभिमुद्रित

द्विचद्रे - मुंबई ४०००१५

भारतसर्वकारस्य शिक्षण - समाजकल्याणमन्त्रालयस्य आर्थिकेन

साहाय्येनैदं श्रीमन्मुद्रलपुराणं प्रकाशतां नीतम् ।

इति श्रीमन्मुद्रलप्रकाशनमण्डलं तस्मै

शतशो धन्यवादान् वितरति ।

॥ श्रीः ॥

॥ निवेदनम् ॥

॥ ॐ नमः श्रीगजाननाय ॥

महर्षिणा मुद्रलेन प्रणीतस्य मुद्रलपुराणस्य श्रीगणेशस्तुतिपरिप्लुतस्य कियन्महत्त्वमिति नाविदितं सर्वेषां विशेषतश्च श्रीगणेशभक्तानाम् । महर्षिभिर्मुद्रलाचार्यैरस्मिन् पुराणे दक्षाय प्रजापतये श्रीगजाननस्य विविधाऽवतारकथा निवेदिताः । विहाय श्रीगणेशपुराणमेतादृशं पुराणं नैव लभ्यते । परं चेदं पुराणमिदानीं दुर्लभं संजातम् । पंचसप्ततिसंवत्सरेभ्यः प्राक् कुरुंदवाडाधिपतिना केवलं कतिपयानि पुस्तकानि मुद्रिता-न्यासन् । तानि पुस्तकानि तेनाधिपतिना स्वज्ञातिगृहेषु सुहृत्सु च वितीर्णानि । तदपि न लभ्यतेऽधुना ।

एवं च स्थिते सुविख्यातमिदं पुराणं सर्वे श्रीगजाननचरणकमलवन्दनार्थं लभन्तामिति मनीषया तस्य मुद्रणार्थं सर्वात्मना बद्धपरिकराणां विदुषां मण्डलमेकं श्रीमताम् अण्पाशाखिजोशी महोदया-नामध्यक्षत्वे विधिज्ञानां श्री० मा. वि. पुरंदरे महोदयानां सहाय्येन संस्थापितम् । अण्पाशाखिणामशेषमायुः केवलं श्रीगजाननस्य पादवन्दने व्यतीतम् । तैर्महता प्रयत्नेनैकं हस्तलिखितं मुद्रलपुराणस्य समासादितम् । तदनंतरं तैः ज्ञातिजनानामन्येषाञ्च बहूनां साहाय्येन पुराणस्यैतस्य हस्तलिखितं मुद्रणार्थमुपकल्पितम् । एवं ते खलु प्रथमे प्रेरका अस्मिन् विषये । परं चास्य पुराणस्य प्रसिद्धेः प्रागेव दुर्दैवशान्ते स्वानंदवासिनो बभूवुरिति महता दुःखेन निवेद्यते । इदं पुराणं प्रसिद्धिं नेतुं येषां महत्याकांक्षाऽऽसीत् तेऽद्य प्रकाशनमहोत्सवस्यास्यानन्दभाजो न बभूवुरित्यहो करालता कालस्य । ततः पश्चात् श्रीमद्भिः अ. सा. राजाध्यक्षमहोदयैरस्य मण्डलस्याध्यक्षधुरा स्वस्कंधयोर्विधृता । सत्यामपि हृद्रोगपीडयां तैरनल्पेनोत्साहेन कार्यमिदं पुरः प्रचालितम् । तेषां तेषां दातॄणां गुहाणि गत्वा द्रव्यसंचयः कृतः । तेषां सर्वं गृहमेव श्रीगणेशमयं वर्तते । श्रीगजाननादृते अन्यः कश्चन विचारोऽपि तेषां मनसि नागच्छति । विहाय श्री. राजाध्यक्षप्रयत्नान् कार्यमिदं न सफलं स्यात् । मयूरप्रामे (मोरगांव) तैर्विविधा मूर्तयः स्थापिताः । तत्र च पानार्थं जलमानेतुं महान् प्रयत्नः कृतः । तदपीदानीमचिरादेव सफलं भविष्यति ।

‘डॉक्टर’ इति पदवीधारिणः मीठीबाई महाविद्यालये संस्कृतस्य प्राध्यापकाः श्रीमन्तः सी. ग. देसाई महोदया अस्मिन् कर्मणि प्रायतंत । प्रारंभादेवास्य कर्मणस्तेऽस्मिन् प्रकाशनमंडले समावेशिता आसन् । संस्कृतभाषायां लिखितमिदं पुराणमिति संस्कृतहैविना न ज्ञातुं शक्यमिति प्राध्यापकानां श्री. सी. ग. देसाई महोदयानां महत्साहाय्यमुपलब्धम् । प्राध्यापकाः देसाईमहोदया अस्य पुराणस्य महाराष्ट्रभाषायाम् ओवीबद्धमनुवादं कर्तुं बद्धपरिकराः । चतुर्विंशतिसहस्रपरिमितानां श्लोकानां तादृशो महाराष्ट्रभाषायामनुवादः कृतो मुद्रितश्च यदा स्यात् तदा विक्रान्तचरितमिदं स्यादिति न संदेहलवोऽपि । तदनंतरं प्राध्यापकाः व्याकरणाचार्याः श्रीमन्तः मो. वि. महाशब्देमहोदयाः रुड्या महाविद्यालये संस्कृतं पाठयन्तः मंडलेऽस्मिन् समागन्तुं विद्वन्मो. वि. महाशब्देमहोदयै-
रस्य पुराणस्य संशोधनकार्यस्य भारः स्वीकृतः । केन्द्रसर्वकारस्यानुदानमस्मिन् कार्ये लब्धम् । तत्रैकः समय आसीदन् संशोधनमस्य पुराणस्य स्यादिति । प्रा. महाशब्देमहोदयैः विविधानि हस्तलिखितानि पुरतो निधाय महता परिश्रमेण ग्रन्थस्यास्य संशोधनं कृतम् । पुण्यपत्तनस्य श्री. ओंकारमहोदयैस्तेषां सविधि विद्यमानमेकमस्य पुराणस्य हस्तलिखितं सभाष्यं संग्रोधनार्थं मंडलाय प्रदत्तमिति महान् तेषामनुग्रहः । योगीन्द्रमठे सुनिहितं सुपुजितं यद्वस्तुलिखितं विद्यते तदपि श्रीमद्वि. ग. रा. दुराफे महोदयैः कर्मापि कालं महाशब्देमहोदयभ्योऽवलोकनार्थं प्रदत्तम् । श्री. रामभाऊ डेरे महोदयैः श्रीगणपतेः पूजैकैरपि हस्तलिखितमेकं स्वायत्ताकृतं कंचिन् कालं प्राध्यापकमहोदयानाम् ।

सुमहदिदं पुराणं महता द्रव्यसंचयेन विना मुद्रितमशक्यप्रायमिति मंडलेन केन्द्रसर्वकारस्य शिक्षण-समानकल्याणसंचालयः द्रव्यसाहाय्यार्थमभ्यर्थितः । ननाऽपि त्रयस्य प्रतिशतं यष्टिपरिमितः भागः दाम्यत इति प्रतिभुनमिति महान् मंडलस्य संतोषः ।

अस्मिन् विषये उपकृतं स्वल्पं मंडलं मुंबापुरीविद्यापीठस्य संस्कृतविभागप्रमुखैः डॉ. त्र्यं. ग. माईणकरमहोदयैः, देहलीनगरस्यैः प्राध्यापकैः डॉ. बी. पी. एम्. चतुर्वेदीमहोदयैश्च । सर्वकारस्थाने-
नानुदानेनैवं कार्यं सफलं संपन्नम् । श्रीमद्विष्णुलोकायुक्तैः ल. मा. नाडकर्णीमहोदयैरस्मिन् कार्यविषये विशेषां रुचिं प्रदर्श्य भूयो भूयोः सम्यक्त्वया मार्गदर्शनं कृतमिति उपकृताः स्मः । द्रव्यसाहाय्यार्थं नैकविधानि श्रीगणपतिमंथानान्यभ्यर्थितानि । तेषां मध्ये केवलं चिचवडप्राथम्यसंस्थानेन हय्यकमहस्त्रय-
मेकद्रव्यकाधिकैः ५. ३००००० प्रदत्तमिति ननु धन्यवादाईम् । अन्यथा शिवाजीउद्यानरागपतिमंथानं द्वादशप्राथम्य, मिर्चिद्विनायकमंथानं प्रभादेवीप्राथम्य, श्रीमिर्चिद्विनायकमंदिरं टिटवाळाप्राथम्य, फडके मंदिरं गिरगांवप्राथम्य, अंतर्ज्ञानमंथानं मांगळीप्राथम्येति नैकविधानि संस्थानानि भूयो भूयोः संचिनये

याचितानि । परं नैकेनापि तेषामद्यापि किमपि प्रेषितमिति चेत्खिद्यते चेतः । वस्तुत एतादृशानां संस्थानानामेवेदं मुद्रणकार्यं गणपतिभक्तिवर्धकम् । महाराष्ट्रभाषायां मुद्रणस्यास्य पुराणस्य यन् महत् कार्यमुर्वरितं तस्मिन् द्रव्यसहाय्यार्थं श्रीगजाननस्तेषां सुबुद्धिं ददात्विति प्रार्थयामहे ।

श्रेष्ठिभिः श्री. बाबुरावपारखेमहोदयैर्मुद्रणार्थमस्य सहस्ररूप्यकपरिमितः 'कागजः' (कागद) दत्त इति तेषां ऋणं न विस्मरिष्यामः । आगामिनि महाराष्ट्रभाषायां मुद्रणेऽनल्पं साहाय्यं तैः प्रतिश्रुतमिति धन्यवादाहर्हस्ते । श्री. गो. आ. मोकल इत्येतैरस्मिन्कर्मणि महत् साह्यं कृतम् ।

अनेकैर्ग्राहकैः पूर्वमेव मूल्यं प्रेषितमिति तेभ्योऽपि वितीर्यते धन्यवादाः । तथैव यैः किल अण्पाशास्त्रिणां गृहमागत्य मुद्रणार्थमस्य पुराणस्य लेखनं कृतं, श्री. स. क. काळे महोदयैः श्री. मोहनराव कामत महोदयैश्च चित्राणि चित्रितानि श्री. दि. अ. देसाईमहोदयैः सर्वोदयमुद्रणालये तानि मुद्रितानि, मयूरक्षेत्रदेशालेख्यस्यास्मिन्पुराणे समाविष्टाः प्रतिलेखाः श्री. दिवेकरभिरैः श्री. वि. वि. ऐतवडेकर महोदयैः विनामूल्यं प्रदत्ता इति ते सर्वे धन्यवादाहर्हाः । श्रीमताम् अप्पाशास्त्रिणां सुपुत्राः श्री. गणेश विनायक तथा बापू जोशी महोदयाः स्वपितुः श्रीगणेशविषयकं कार्यं प्रचालयन्ति । तथैव श्री. ज. शां. देशपांडेमहोदयैः श्री. न. भा. दंडवते महाभागैश्च प्रत्यहं साहाय्यं कृतं मुद्रणकार्येऽस्मिन् । अतस्तेऽपि धन्यवादाहर्हाः । निर्णयसागरालयमुद्रणालयेऽखिलस्यास्य पुराणस्य १०४१ पृष्ठात्मकस्य मुद्रणं संपन्नम् ।

प्रथमं तु तावदासीत् काचन समस्याऽस्य मुद्रणकार्ये । निर्विघ्नतया पारं गमिष्यति वा न वा इत्यासीत् चिन्ताकुलं चेतः । परं चान्ततः महतोत्साहेनेदं कार्यं समयमर्यादायाः प्रागेव समाप्तिं नीतमिति मुद्रणालयस्य व्यवस्थापकाः कर्मचारिणश्च धन्यवादमहति । तत्रापि श्री. वि. अ. सायनेकर-शास्त्रिणः विशेषतो धन्यवादाहर्हाः । तैः किल सावधानेन मुद्रितानि संशोध्य यावच्छक्यं विशुद्धं मुद्रणं स्यादिति प्रयत्नः कृतः ।

अन्ततो मयूरग्रामस्य योगीन्द्रमठे निवसद्भिः इदानीं स्वानंदवासिभिः, बालशास्त्री केसकर महोदयैः, श्री. हेरंबराज इत्याख्यैः, तथैव तत्रैव निवसद्भिः ग. रा. दुराफे महोदयैः समये समये अमूल्याः सूचनाः कृता इति तैरनुगृहीताः स्मः ।

अधस्तनैर्दानशूरैः रूप्यकशतद्रयादूर्ध्वं द्रव्यसाहाय्यं कृत्वा प्रोत्साहिता वयमस्मिन् कार्ये ।

रूप्यकाणि

डॉ. ज्ये. द. ताम्बनकर
श्री. जी. वी. पेंडुरकर आणि कंपनी
श्री. सौ. आनन्द तथा दादासाहेब पुराणिक
सु. ई. भन्साळी
सौ. कुमुदिनी सुकुंद गुप्ते
श्री. के. सी. छेडा
सौ. मंजिरी नाईक (अमेरिका)
श्री. वा. वि. कोर्डेकर
श्री. आर. ए. रावदसकर

श्री. भालचंद्र मंगलसुनी जोशीमहोदयैः मंगल्य महत्वाद्भूयैः पुस्तकानि क्रीणीम इति प्रतिलिखितमिति द्वावपि धन्यवादाहौ । श्री. ग. का. रावकर महोदयैः स्वकीये श्रीदीपलक्ष्मीसासिके. भगवत् - नवदन्ति - महागङ्गा शङ्खम् - नवाकाळ, मकाळ - केंसरी इत्यादिदैनिकानां संपादकैः आत्मनो दैनिके पत्रे तथैव श्री. वसन्त अ. गाडगीळ महोदयैः शारदायां पुराणम्याय प्रकाशनवाताः प्रसिद्धिं नीता इति ते सर्वेऽपि धन्यवादाहौ ।

—: विदुषां वशंवदा :—

प्रकाशनोपसमितिसदस्याः

(१) अ. सा. राजाध्यक्ष
(२) मी. ग. देसाई (४) ग. वि. जोशी
(३) मो. वि. महाशब्दे (५) न. भा. वंडवते

दिनांक-२-१०-१९३६

१८९८ शकवत्.

विजया दशमी

* मुद्रणस्य स्थाने यन् इति महाराष्ट्रभाषाया इत्युक्तं ।

॥ श्रीः ॥

॥ प्रस्तावना ॥

अगजाननपद्माकं गजाननमहर्निशम् ।
अनेकदं तं भक्तानामेकदंतमुपासहे ॥ १ ॥

मौद्गलं पुराणम्—श्रीगणेशस्य विविधावतारकथाः कथयदिदं श्रीमन्मुद्गलपुराणं श्रीमुद्गल-
चार्यैर्महर्षिभिः कदा, कस्मिन् शतके लिखितमिति न ज्ञायते । अंतरा कतिपयेषु संवत्सरेषु विलुप्तमिदं
नवखंडात्मकं पुराणं श्रीगणपतिना ब्राह्मणरूपेण मयूरग्रामे (मोरगांव) निवसतां श्रीगणेशयोगीन्द्राणां हस्ते
प्रदत्तमिति विद्यते सुविख्याताऽऽख्यायिका । श्रीमद्गणेशयोगीन्द्रगौरवनाम्न्यां श्रीमद्गणेशख्यानमालायां
श्रीमन्मौद्गलप्रसादप्राप्तिनामकमाल्यानं वर्तते । तस्मिन्नेतादृशी आख्यायिका सर्वत्र प्रसृता आसीत् ।
तथाहि—‘ गणेशयोगी ’ नामकः कश्चन महान् सत्पुरुषोऽस्मिन् मोरेश्वरक्षेत्रे किलाभूत् । श्रीमयूरेश्वरमुणा
ब्राह्मणरूपेण तत्रागत्य तस्मै इदं श्रीमुद्गलपुराणं, तदानीं यावत् सर्वथा प्रलुप्तं प्रदत्तं, ततश्च
श्रीगणेशयोगीन्द्राचार्यैः स्वयमिदं लिखितम् । अद्य यावत् तदेव लोकेषु प्रसिद्धम् । इति विद्यते
आख्यानम् । (अंकुशाङ्कः शके—१८७४ श्रावणमासे)

श्रीमन्मौद्गलं महापुराणं, अथ च श्रीमन्मौद्गलदेशशास्त्रम्, इति ग्रंथद्वयं विद्यते परं च न कुत्रापि
लभ्यत इत्यासीन् महती चिंता श्रीगणेशयोगीन्द्राणां मनसि । तदानीं तैः भारते विद्यमानानि पुरातनानि
विद्यापीठानि, आचार्यस्थानानि, काशीसदृशेषु नगरेषु पंडितानां निवासस्थानान्यवलोकितानि ।
पृष्ठानि च भूयो भूयोः । परं च न कापि पुराणमेतदुपलब्धम् । यत् सत्यं श्रीयोगीन्द्रा अपि मुद्गल-
चार्याणामवतारा एव । तेषामिदं चिंताकुलं चेतोऽवलोक्य श्रीगजाननेन ब्राह्मणरूपेण तत्रागत्य चतुर्थ्यां
चतुर्थ्यां त्रिथौ पुराणमिदं तेभ्यः समर्पितम् ।

यद्यपि पुराणमिदं न प्रमुखेष्वष्टादशपुराणेष्वंतर्भूतं, न वा उपपुराणेष्वपि समाविष्टं तथापीदमान्त्यं
पुराणमित्युल्लेखो दृश्यतेऽस्य पुराणस्याध्यायानां समाप्तौ ।

पुराणस्य विनिर्मात्रे श्रीगणेशावतारिणे ।
ब्रह्मस्वरूपिणे तुभ्यं मुद्रलाय नमो नमः ॥

महर्षिमुद्रलः :- मुद्रलचार्याणामवतारकथा पुराणान्तरेषु विशेषतो मारीचे महापुराणे वर्णिता विद्यते । महामुनिरयं मुद्रलकृतितेजोलकरूपेणाङ्गिरसो मुनेः पुरस्तात्पतितः । बालकोऽयं तेन स्वपत्न्यै श्रुतिदेव्यै समर्पितस्तथा च स्तन्यपानेन पुत्रीकृतः । तदनंतरं 'भो महामुने मम श्रेष्ठो भक्तोऽयं, ममांशरूपो गृहे तेऽवतीर्णस्तस्य मुद्रल इत्यभिधानं कुरु इति श्रीगजाननेनाकाशवाण्याऽऽदिष्टेनाङ्गिरसा तस्य संगोपनं कृतम् । यथाविधि च व्रतबंधादयः सर्वे संस्कारा विहिताः । अच्यनभूययोः सुतया दत्तोत्रेयस्य भगिन्याऽऽत्रेय्या सह मुद्रलस्य विवाहोऽपि संपन्नः । गच्छता कालेन मुद्रलेन परमात्मतत्त्वमात्मसात् कर्तुं शिलोञ्छा-जीवमाश्रितेन तीव्रं तपश्चरणमारब्धम् । मुद्रलपुराणस्य प्रथमे खण्डेऽष्टादशेऽध्याये मुद्रलेन स्वयंमयास्या वृत्तेर्वर्णनमेवं कृतम् —

अहं तपसि संविष्टः शिलोञ्छाजीवमाभितः ।
वरा पञ्च दिनेष्वेव द्वादश्यां पारणं मम ॥
द्रोणमात्रं चिनोम्यन्नमुपोषणममन्वितः ।
तेनाग्नेन यथान्यायं पञ्च यागान् करोम्यहम् ॥

तपसोऽस्माद् भीतेन देवेन्द्रेण मुनिर्दुर्वासाः प्रेषितोऽन्तरायं तपसि निर्मातुम् । परं मामत्रय-मुपोषितोऽपि मुद्रलो ब्रतान्न विचचाल । तेन प्रीतो दुर्वासात्ममे वरं दत्त्वा निर्जगाम । निर्गते दुर्वासमि विमानमेकं मुद्रलं स्वर्गं नेतुमागतम् । मुद्रलस्य तदानीं देवदूतेन सह संवादः संजातः । स्वर्गमुत्वं न आश्रतम् । तत्र चेतमः स्वाग्यं नास्ति । भेदोऽपि वर्तते इति विचार्य स्वर्गमते स मन्दादरोऽभूत् । विमानं च तेन विनैव प्रनिवृत्तम् । ततश्च मुद्रलेन स्वर्पिताऽङ्किरा विह्वल उपदेशायम् । तदाऽङ्किरा मुद्रलाय गार्गशमद्वैतं सिद्धान्तं परमं ब्राह्मणमतज्ञानमुपदिदेश । एकाग्रमन्त्रे च स दीक्षितः ।

अत्रान्तरे मुद्रलस्य पत्नीः ओत्रेया मृतमसन् । तस्याभिधानं 'नाक' इति निश्चितम् । ततः पुत्रे तज्जननीं चाश्रमे निधाय मुद्रलः पुनस्तपश्चरितुं निर्जगाम । तस्य तद्विद्य तपसा प्रीतः श्रीगणेश उवाच प्रीतोऽस्मि ते मुद्रल । भक्तिपथं विक्रामयितुं निरुत्सव्यं विरचय श्रीमुद्रलं पुराणम् । मौढ्यं स्मृतिं चोद्धतुं गणेशभक्तानिति । तदनन्तरं दिव्यदापदशाय दक्षाय मुद्रलः स्वचरितं सम्पूगं च पुराणं कथयामास ।

विविधेष्वेववतारेषु श्रीगजाननेन हतानां राक्षसानां नामानि किमपि विशेषं सूचयन्ति खलु । मत्सरासुरः, दम्भासुरः, मदासुरः, मोहासुरः, लोभासुरः इत्येतान् राक्षसान् हत्वा नाम षड्भिर्न नाशयित्वा मनःसंयमेन चित्तवृत्तिनिरोधेन योगमार्गेणान्तेन योगानन्दः प्राप्यत इति किल रहस्यमस्य मुद्गलपुराणस्य ।

पुराणेऽस्मिन् श्रीगजाननस्य विविधावताराणां कथाः कथिताः । श्रीरामायणमहाभारतयोः श्रीमद्भागवतस्यान्येषां च पुराणानां कथाभागोऽत्र वर्णितो दृश्यते । अत एवेदं पुराणमान्यमित्युच्यते । एतेनैदं पुराणमेतेषां पुराणानां पञ्चाङ्गिखितमिति ज्ञायते । रचयिताऽस्य पुराणस्य सर्वविद् सर्वज्ञश्च विद्यते । नैकविधानां विषयाणां समूलं विचारः, सर्वासु कथासु गणेशं तत्त्वं कीदृशं प्रधानम्, सर्वेषु भासेषु याः शुक्लकृष्णचतुर्थ्यो वर्तन्ते तासां महत्त्वं किम्, तासु व्रताचरणेन का सिद्धिः प्राप्यत इति सर्वं विमृश्यते । विमर्शवसरे च यानि विविधान्युदाहरणानि उल्लिखितानि, यानि नैकविधानि तत्त्वानि प्रसारितानि यज्ज्ञानं प्रकटीकृतं तेन रचयितुः सर्वज्ञत्वं ज्ञातं भवति । व्यासोच्छिष्टं जगत् सर्वमिति यन्महाभारतविषय उच्यते तदेव मुद्गलोच्छिष्टं जगत्सर्वमित्यपि पुराणस्यास्य विषये वक्तुं शक्यम् । प्रारम्भे लिखिताऽनुक्रमणिका द्रष्टव्या । तेन स्यात्काचित्कल्पना । नवमे खण्डे तु सम्पूर्णा योगगीता विरचिता वर्तते । तत्र योगस्य साकल्येन विचारः कृतः । योगस्थितिवर्णनम्, योगभ्रष्टचरितम्, विभूतियोगः, शुक्लकृष्णगतियोगः, क्षेत्रक्षेत्रज्ञज्ञानयोगः, गणेशरहस्ययोगः, इति तत्र वैविध्यं दृश्यते । मम तु मतिः योगविषये यज्ज्ञानं तत्सर्वमत्र संगृहीतमिति । इदमस्य पुराणस्य वैशिष्ट्यमुच्यते । मुद्गलचार्या योगविषये प्रथमे विद्वांस इति कथयितुं योग्यम् । अत एव मयूरग्रामे विद्यमानो मठो योगीन्द्रमठ इत्युच्यते पीठाचार्याश्च योगीन्द्रा इति । यत् षष्ठे खण्डेऽस्य पुराणस्य मयूरग्रामस्याशेषतो वर्णनं कृतम् । यच्च तस्य ग्रामस्य परिसरोऽपि यथावद्वर्णितस्तेनैदं पुराणमस्मिन्नेव ग्रामे मुद्गलचार्येण विरचितमिति प्रतिभाति ।

श्रीमुद्गलंशसंभूतं गणेशाग्रेसरं परम् ।
श्रीमद्गणेशयोगीन्द्राचार्यवर्यं नमाम्यहम् ॥

श्रीगणेशयोगीन्द्राः—श्रीगणेशयोगीन्द्राणां मयूरग्रामेऽनन्यसाधारणं स्थानं विद्यते । पितरौ योगीन्द्राणां गुर्जरप्रान्ते आम्बीग्रामे निवसतः स्म । प्रायः शतकचतुष्टयात् प्राक् सोरटी सोमनाथ इति ख्यातस्य क्षेत्रस्य नातिदूरे वर्तमाने आम्बीग्रामे मोरेश्वर इति विद्वान् विप्रश्रेष्ठो प्रतिवसति स्म । भार्याया-

स्तस्याभिधानं सुशीलेति । अनपत्यतया विद्यमानौ तौ दम्पती मयूरग्रामस्य माहात्म्यं श्रुत्वा तप आचरितुं गुर्जरदेशान् मयूरेशक्षेत्रमागतौ । तयोस्तपसा प्रीतो मयूरेशो भवतोर्मनीषा सफला भवत्विति वरं दत्तवान् । वरेण तेन स्वस्थानमागतायाः सुशीलायाः पुत्रलाभः सञ्जातः स श्रीमन्मुद्रलाचार्याणामयमवतार इति कथ्यते । दिवसोऽयं १४९९ शकाब्दे ईश्वरनाम्नि संवत्सरे श्रावणमासस्य शुक्लपक्षस्य पञ्चमी-भौमवासरः । बालकस्यास्य 'गणेश' इति निश्चितं नाम । विद्यार्जनानन्तरं शृङ्गेरीपीठस्थैराचार्यैर्गणेशोऽयं संन्यासाश्रमे दीक्षितः । ततश्च योगीन्द्रा इमे मयूरेशक्षेत्रमागताः । चरितमिदं तेषां श्रीअङ्गुधारिभिलिखिते श्रीयोगीन्द्रविजयनामके ग्रन्थे लिखितं वर्तते । श्रीगणेशयोगीन्द्रैरस्मिन् क्षेत्रे तीव्रं तपश्चरणं कृतम् । मुद्रलपुराणं दुर्लभमिति चिन्ताकुलेभ्यस्तेभ्यः कदाचिदेकेन हुंढिराजाख्येन ब्राह्मणेनेदं पुराणमानीय प्रदत्तमिति विद्यते किंवदन्ती । चतुर्थ्यां चतुर्थ्यामादाय प्रदायैति कृत्वाऽस्य पुराणस्य नव खण्डास्तभ्यः समर्पिताः । ब्राह्मणोऽयं साक्षाद्रजानन आसीदिति कथ्यते । अस्मिन् पुराणे तैः स्वयं विस्तृतं भाष्यं लिखितम् । तेनैतेषां विद्वत्त्वं सर्वज्ञत्वं च प्रतीयते । योगविषये तेषां कोऽपि विशेषोऽभ्यास आसीत् । मुद्रलपुराणे विद्यमानाया योगगीताया उपरि तैर्यद्वाच्यं लिखितं तेनेदं ज्ञायते । स्वयमपि ते योगीश्वरा आसन् । अत एव सन्नविंशत्यधिकशतकद्वयं संवत्सराणां तेषामयुरामीन् १७२७ शकाब्दस्य माघमासस्य कृष्णपक्षे दशम्यां तिथौ ते स्वानन्दवासिनो बभूवुः । श्रीगणेशविषयेऽखिलं सुस्पष्टं ज्ञानं सर्वेषां भवद्वित्यस्ति विशेषोऽवतारकार्यस्याचार्याणाम् ।

निजे भूस्वानन्दे जडभरन्तभूम्यां परतरे
तुरीयाबासीरे परमसुखे त्वं निवससि ।
मयूरायानाथस्त्वमसि च मयूरेश भगवन्
अतस्त्वां सन्ध्याये शिवहरिर्विविद्वत्तमजनकम् ॥

श्रीमयूरेशक्षेत्रम् — (मोरावा) अष्टमु विनायकक्षेत्रेषु विख्यातमिदं 'मोरावा' इति स्थानं महाराष्ट्र-राज्ये पुण्यपत्तनान् दशान् योजनेषु जेहुरिक्षेत्रतश्च द्वयोर्योजनयोर्वन्ते । अत्र ब्रह्मा विष्णुर्महेशः शक्तिः सूर्यश्चानि पञ्चभिराश्वरैर्गणेशभक्त्या नपमा च मृष्टिविन्ययं नामात्र्यं ममामादिनमिति श्रूयते । माश्वान् स्वयं ज्योतिर्धुनमिदं क्षेत्रं सर्वक्षेत्र-त्राक्षेत्राज्ञेनार्दिर्भावोर्ध्वगर्भशौनैर्बुधनम् । अत्र च मुद्रलः, जडभरन्तः, शुकः, इन्द्रात्रयश्चानि चत्वारो मुनयो दिव्यरूपेण विचरन्तीत्यत्र कथयन्ति । इदं क्षेत्रं सर्वेषु गागण्यक्षेत्रेष्वाद्यं, श्राम्बानन्देश-च्छुया प्रकटीभूतमिति भूम्बानन्दमिन्नुच्यते । यस्याः कदाचिदाद्याः मरितम्नारं स्थानमिदं विद्यते मा नदी 'कदागङ्गा' इति तत्रत्यं नाम च ब्रह्मरूपमण्डलुनीयमिति प्रसिद्धम् । अङ्गुशस्य शस्त्रम्यात्रानन्यमाधारेण

महत्त्वमस्ति । अत्रत्या या गणेशमूर्तिस्तस्या हस्तेऽङ्कुशो नास्ति परं श्रीगणेशयोगीन्द्राणां सविधे या मूर्ति-
रासीत् तस्या हस्तेऽङ्कुशो विद्यते । इयं मूर्तिः ओंकार इत्येतेषां ग्रहे पुण्यपत्तने दृश्यते । मदरूपिणो
गजस्य दमनार्थमङ्कुशोऽयं राजाननेन धार्यत इति कथ्यतेऽस्मिन् विषये । श्रीगणेशयोगीन्द्राणां पञ्चाद्ये
श्री. टिकेकरमहोदया आचार्याः पीठेऽस्मिन्नागतास्तऽङ्कुशधारिण इत्यात्मानं कथयन्ति स्म । तैः प्रचालितमेकं
नियतकालिकमपि 'अङ्कुश' इति नाम्नाङ्कितम् । आचार्या अप्यत्रत्याः सततमङ्कुशं धारयन्ति स्म । श्रीगणेश-
मन्दिरमत्रालुबैस्तटेन परिवेष्टितम् । पुरस्तादश्मनो महान् मूर्षिकस्ततश्च विशालो नन्दी । मन्दिरस्य
परितोऽष्टानां विनायकानामितरासां च देवतानां द्वाचत्वारिंशन्मूर्तयः सन्ति । नातिदूरे च नमभैरवस्य
प्रमुखं स्थानं विद्यते ।

अत्रत्यो योगीन्द्रमठः—अस्य प्रमुखं वैशिष्ट्यम् । योगीन्द्राणां परम्परायां श्रीगणेशयोगीन्द्रेणात्र
मठे वसतिः कृता । तेभ्यो गणपतिना ब्राह्मणरूपेणैवं मुद्रलपुराणं समर्पितम् । तैश्च तन् स्वहस्तेन लिखितम् ।
तस्मिन् भाष्यमपि लिखितम् । मुद्रलपुराणेऽस्मिन् स्थानस्यास्य माहात्म्यं वर्णितं विद्यते । श्रीगणेशयोगी-
न्द्राणां सप्तविंशत्यधिकशतकद्वयमायुरासीत् । तेषां पञ्चात् श्रीअङ्कुशधारिणः, ततश्च श्रीहेरम्बरज वाळ-
शास्त्रिण इत्यासीत्परम्परा । एतेषां त्रयाणां समाधयोऽस्मिन् स्थानेऽधुना विद्यन्ते । श्रीगणेशयोगीन्द्राणां
जन्मनः प्रभृति योगीन्द्रशक्तः प्रारब्धो भवति सोऽस्मिन् १९७६ संवत्सरे योगीन्द्रशकाब्दः ३९९ इति
प्रचलति । अन्यच्चैकं वैशिष्ट्यं यदत्रत्या गणेशभक्ता गा. व. गा. (गणेशवरिष्ठगणपता) इत्युच्यन्ते ।
मौद्रलप्राप्तिकायां लिखितम्—अयि भो भारतवर्षीयाः अहो महद्भाग्यं भवतां यदेतादृशमतीव पवित्रं क्षेत्रं
युष्माकं देशे वर्तते । भूस्वानन्दनाथः साक्षात् मयूरेशोऽत्र निवसति । सर्वेषां दोषाणामपहारिणी
तुरीयतीर्थमायी श्रीब्रह्मकमण्डलगङ्गा, पञ्चमं ब्रह्मस्वरूपं स्वानंदेशोनाङ्कुशप्रहारेण निर्मितं गणेशतीर्थमङ्कुश-
तीर्थमत्रास्ति । श्रीयोगीन्द्रमठाधिष्ठितारः श्रीगणेशयोगीन्द्राश्चात्र निवसन्ति स्मेति । अपरञ्च वैशिष्ट्यं
यन्मौद्रलसम्प्रदायनामकोऽपरः सम्प्रदायोऽपि विद्यते । श्रीमन्महागणपत्यानां साम्बशिवशास्त्रिणामेकं
पत्रं श्रीअङ्कुशधारिणां सविधे आगतम् । तत्र ते लिखन्ति—सूर्यसम्प्रदाय एव मुद्रलसम्प्रदायः । मुद्रल-
साम्प्रदायिनां रक्तगन्धानुलेपनं ललाटे सिन्दूरतिलकधारणञ्च । एतेषां प्रस्थानत्रयमपि भिन्नम् ।
व्यासाचार्याणां यथा उपनिषदः, ब्रह्मसूत्रं, भगवद्गीता चेति प्रस्थानत्रयी तथा मौद्रलदेशः, गणेशपञ्चक-
ब्राह्मणस्पतपञ्चकादयो दशोपनिषदः योगगीता चेति प्रस्थानत्रयी मुद्रलचार्याणाम् । अन्ततश्च योग
इत्यस्ति असाधारणो विशेषोऽस्य स्थानस्य । मुद्रलचार्यादारभ्य हेरम्बरजपर्यन्तं सर्वे आचार्या योगीन्द्रा
इत्युच्यन्ते । श्रीगणेशयोगीन्द्रास्तु योगाभ्यासनिपुणा दृश्यन्ते । मुद्रलपुराणेऽस्मिन्वर्तमानायां योगगीतायां

तैर्यद् भाष्यं लिखितं तत एव तेषां योगनिष्णातत्वं प्रतीयते । मुद्रलपुराणेऽपि श्रीगणपतिविषये योगशब्दः कतिवारमागत इत्यस्ति संशोधनविषयः । स्वयं श्रीगणेशयोगीन्द्राणां योगाभ्यासेनैव वर्धमान-
मायुः संवत्सराणां सप्तादशतकद्वयाद्धूर्ध्वमासीदिति विदितमेव सर्वेषाम् । इत्येवादिभिर्विशेषैः सनाथमिदं
स्वानन्दनाथस्थानं कस्य भारतीयस्य चतो नाकर्षयेत् ।

श्रीयोगीन्द्रमठस्य महती खलु परम्परा कथ्यते । योगीन्द्राः श्रीमुद्रलाचार्याः, भृशुंडीमहाराजाः,
भगवत्पादाचार्याः, गौडपादयोगीन्द्राः, गिरिजासुतयोगीन्द्राः ब्रह्मानन्दयोगीन्द्राः इत्यादीनामाचार्याणामियं
परम्पराऽन्तरा अन्तरा विलुप्ता सती श्रीगणेशयोगीन्द्राणामाचार्यत्वे षोडशे शतके ख्रिस्ताब्दस्य पुनः प्रचलिता ।
तदनन्तरं संवत्सरशतं भूयोऽपि विलुप्ता ख्रिस्ताब्दस्य गते एकोनविंशतितमे शतके श्रीअङ्कुशधारिणा-
माचार्यत्वे पुनः प्रतिष्ठापिता । अङ्कुशधारिणां श्री. गणेशाचार्याणां टिकेकरमहोदयानभवतारकालः १८०१
शकाब्दस्य माघमासस्य शुक्लपक्षस्य पूर्णिमापर्यन्तमस्मीन । तदनन्तरं श्रीहेरम्बरज बाळशास्त्रिण केसकर-
महोदय आचार्या वभूवुरस्य पीठस्य । ते १५७५ ख्रिस्ताब्दस्य १४ डिसे. दिने स्वानन्दवासिनोऽभवन् ।

मुद्रलपुराणस्य परीक्ष्य विवेचनम् :—मुद्रलपुराणस्यास्य मुद्रणं कर्तव्यमिति मुद्रलपुराण-
प्रकाशनमण्डलेन यदा निश्चितं तदैवैतस्य पुण्यस्य परीक्षणं-मंशोधनं कृत्वा तत्र विविधानि हस्तलिखितानि
सन्ति न वा, यदि सन्ति तत्र पाठभेदाः के लेखनदोषाः सन्ति न वेति परीक्ष्य मुद्रणं कर्तव्यमिति मनीषया
हस्तलिखितानि प्राप्तुं प्रयत्नः कृतः । मभाष्यस्य पुराणस्यैकं हस्तलिखितं पुण्यपन्नं श्री. ओंकार-
महोदयानां सविधे आमीनच्छीघ्रमार्गनाम । तैरपि चिन्ता प्रत्यवायेनाम्नाकं हस्ते प्रदत्तम् । तदत्र
'क' इत्यभिधीयते । संवत्सराणां पञ्चममेतः प्राक् कुन्दवाडमंथानाधिपतिनाऽस्य पुराणस्य सभाष्यस्य
मुद्रणे कृतमस्मीन । तदपि महता प्रयासेन प्राप्तमस्मीनभिः । तत् 'स्व' इति कथ्यते । अन्यैकं हस्त-
लिखितमिदं पुराणं श्रीयोगीन्द्रमठे विद्यते । तस्य तत्र प्रत्यहं पूजा क्रियते । तच्च तस्मान् स्थानादन्यत्र न नीयत
इति तत्र गत्वा अस्मीनां ग. दृगन्त महोदयानां कृतया मया तदवलोकितम् । तत् 'ग' इत्युच्यते अत्र । अपर-
ञ्चैकं हस्तेन सम्यक्कनया लिखितं पुस्तकं अ. रामभाड देव महोदयानां अंगजानस्य पुत्रकानां सविध
तत्र सयुग्मश्रवणे (मोरगाव विद्यते तदपि मया निर्गीक्षितम् । तदत्र 'घ' इति तावदा मञ्जोर्धितम् ।
एतत् 'घ' इति पुस्तकमेकं न अ. तटेर दिक्कर पाठक इत्येतेन मया दृष्टकाले प्राक् लिखितमिन्पुनमेतारं
निर्दिष्टम् । चतुर्थस्य मण्डस्य लेखने १७५४ इकाब्दे ज्येष्ठशुक्लतुल्यो मन्दवामरं समामम् । पञ्चमस्य
खण्डः १७५८ इकाब्दे ममार्गि नीतः । एतत् पुस्तकं पूजास्थाने यत् 'ग' इति पुस्तकं विद्यते तस्मादेव

॥

॥

लिखितमिति तत्र न कचिद्भेदो दृश्यते 'ग' इति पुस्तकं श्रीमद्भिर्गणेशयोगीन्द्रैः स्वयं लिखितं दृश्यते । स्वहस्तेन लिखितानि तेषां कानिचित्पत्राणि श्रीओंकारमहोदयानां सविधे वर्तन्ते । तानि मयाऽवलोकितानि । तत्र वर्तन्तेऽक्षरसाम्यम् । अत एव तस्य 'ग' पुस्तकस्य पूजा विधीयते परम्परयेति प्रतिभाति । एतत्पुराणं श्रीगणपतिना ब्राह्मणरूपेण स्वयं योगीन्द्राणां सविध आनीतमिति लिखितपूर्वम् । स ब्राह्मण एकस्यां चतुर्थ्यामानीयैकं खण्डं तं द्वितीयस्यां नीतवानिति श्रूयते । एवं पञ्चदशदिनावसरे स खण्डो लेखितव्यो भवति । तेन त्वरितं लिखितमिति सन्ति केचन दोषाः । विशेषतो वृत्तभङ्गस्य । गणेश-योगीन्द्राणां निवासो गुर्जरदेशे आसीत् । अस्ति च तत्र कश्चनोच्चारणभेदो विशेषतः सकारषकारयोः । देशत उच्चारणभेदो न दोषाय कल्पते । परं लेखनेऽपि स दृश्यते कदाचिदत्र । प्रथमखण्डस्य तृतीयाध्यायस्य दशमे श्लोके बहिष्कृतः इत्यस्य स्थाने 'बहिःकृतः' इति शब्दो क ग पुस्तकयोर्दृश्यते । 'ख' पुस्तके-ऽस्माभिश्च स 'बहिःकृतः' इति कृतः । अस्मिन् पुराणे गणेशयोगीन्द्रैः स्वयं भाष्यं लिखितम् । तत् 'क' पुस्तके तैः स्वहस्तेन लिखितं दृश्यतेऽक्षरसाम्यात् । ख-पुस्तकं सभाष्यं मुद्रितं विद्यते । अस्य 'ख' पुस्तकस्य मुद्रणसमये केनापि व्युत्पन्नेन पण्डितेनेदं कार्यं स्वीकृतं दृश्यते । तेन यावच्छोक्यं विशुद्धं कृत्वेदं पुस्तकं मुद्रितम् । इदं 'क'-पुस्तकं तस्य पुरस्तादासीदन्यद्वा किञ्चनेति न जाने । परमिदं 'ख'पुस्तकं विशुद्धकल्पं विद्यते । 'क' पुस्तके कचिदशुद्धिः बहुत्र च वृत्तभङ्गो दृश्यते । 'ख' पुस्तके एतत्सर्वं यावच्छोक्यं दूरीकृत्य मुद्रणं निर्दोषतां नीतम् । तत्रापि ये केचनोर्वरिता दोषाः प्रायो मुद्रणदोषास्तेऽस्माभिर्निराकृताः । एतेनेदं पुस्तकं यथा पूर्णतया विशुद्धं स्यात्तथाऽस्माभिः प्रयतितम् । कस्मिंश्चित्स्थले 'ख' पुस्तकापेक्षया 'क' पुस्तकस्यैव पाठः समीचीनो दृष्ट इति परिवर्त्य स एव पाठोऽस्माभिः स्वीकृतः । एतस्य सर्वस्य दिग्दर्शनमिति दृश्यता-मधस्तनम् । तथाहि—

॥

॥

प्रथम एव श्लोके 'ध्याये स्थिरेण मनसा' इति 'क' पुस्तके वर्तते । वृत्तविचल-नादत्र 'स्थिरेण चित्तेन' इति 'ख' पुस्तके कृतमस्माभिरपि स एव पाठः स्वीकृतः । एवं मूल-पुस्तकविघटनदोषः स्याच्चेत् प्रथमं स तेषां संश्लिष्यति तदनन्तरमस्माकम् । इदं प्राचीनं पुराण-मिति ये गृह्यादिवद्वा सन्धिविच्छेदनस्य वा आत्मनेपदपरस्मैपदव्यत्यासस्य वाऽऽर्षप्रयोगास्ते तथैव निहिताः । 'हस्तपादैः' (२.५०.२७) इतिवत् समासा अपि आर्षो दृश्यन्ते ।

॥

॥

(क) मुद्रलस्य- (ख) दक्षमुद्रल- मुद्रलदक्ष- इत्यनेन वृत्तभङ्गो भवतीति 'ख'-पुस्तके 'दक्षमुद्रल' इति कृतम् । व्याकरणदृष्ट्यापि तदेव निर्दोषं भवति । परं 'ददशे तत्र मुद्रलः'

(क) इत्यत्र वृत्तभङ्गो भवतीति 'अदर्शत्तत्र मुद्रलः' (ख) इति कृतम् । 'परमदर्शदिति' सदोषं रूपमित्यस्माभिः 'अपश्यत्तत्र मुद्रलः' इति शुद्धं रूपमुपयोजितम् । 'तदादिरहमञ्जसा' (क) (२-६४-८) इत्यस्य स्थाने 'तदहान्' इति सदोषं रूपं (ख) दृश्यते । द्वे अपि रूपे अशुद्धे । अस्माभिः ख-पुस्तकस्य रूपं स्वीकृतम् । अन्ये वयसि (२-२-४६) (क) इत्यस्य स्थाने 'अन्ते वयसि' इति (ख) सदोषं रूपं विद्यते । अस्माभिः 'अन्त्ये' इति कृतम् । (१-३४-४३) इत्यत्र 'प्रभेदुः' (क) 'अभिद्यन्' (ख) इति रूपद्वयमप्यशुद्धं, तत्र 'अभिन्दन्' इति रूपं प्रयुक्तम् । (२-४२-५) क-पुस्तके 'त्रिमुवनं प्रजेष्यामो' इति वर्तते । वृत्तार्थं ख-पुस्तके 'प्रजेष्यामो त्रिमुवनम्' इति सदोषसन्धिसहितः पाठो दत्तः । (प्रजेष्याम-स्त्रिमुवनमित्यपेक्ष्यते) । अत एवास्माभिर्मूलः पाठः स्वीकृतः । (१-४९-१०) 'द्वौ चरु ह्यग्निकुण्डे स' इति (क-ख) पुस्तकयोर्वर्तते । वस्तुनोऽत्र 'हि' इत्यस्य निवेशोऽनावश्यकः । 'चरु' इति प्रगृह्यम् । तेन हि तत्र प्रकृतिभावो भविष्यति । (४-१५-५२) (क) पुस्तके 'अद्यप्रभृतिरारभ्य' (ख) पुस्तके 'अद्यप्रभृतिमारभ्य' इति द्वावपि पाठावशुद्धौ । अस्माभिः 'अद्यप्रभृति रोगेण' इति कृतम् । इत्यवाद्यनल्पं सत्करणं कृतम् । तसु विवेचकैस्तत्र द्रष्टव्यम् ।

एकसु विशेषोऽस्माभिरस्मिन् पुराणेऽवलोकितः । अत्र महाराष्ट्रे प्रयुक्तान्यनेकानि रूपाणि नैकवारमुपयोजितानि वर्तन्ते । तथा हि - 'हावभावप्रयुक्तानि चैष्टितानि प्रजापते' । (१-२३-१८) । [हावभाव करणे], 'पुरस्कृत्यासिना हन्तुं नशं खड्गं चकार सः' । (२-१९-३३) [नंगी तल्वार], 'नर्तं ह्यग्नौमा वै देहभानविवर्जितः' । (२-३०-१२) [देहभान विसरून], 'प्रणमुर्भनयो देवा दण्डवन् पृथिवीतले' । (२-३१-४६) [तथा माझे दंडवन], 'तत्र चौरा धनं हत्वा पलन्तश्च समाययुः' । (३-४०-१७) [पळाले], 'वम्नुतोऽयं पलधातुः संस्कृते न विद्यते । परमयं धातुर्वहुवारं 'पपालः' 'पेलुः' इत्यादिषु रूपेष्वत्रोपयोजितः । अनेन महाराष्ट्रस्यातीव सामीप्यमस्य पुराणस्य वर्तत इति सुधियो विभावयन्तु । इति शम् ।

मो. वि. महाशब्दे

दि० २१/०१/९९

॥ श्रीमन्मुद्गलपुराणस्याध्यायक्रमेण विषयानुक्रमः ॥

खंडः १ - वक्रतुंडचरितम् ।

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	पृष्ठांकाः
१	शौनकसूतसंवादः ।	१-३	४०	ब्रह्मणस्तपश्चरणम् ।	४७-४९	९०-९२
२	दक्षनंदिविवादः ।	३-५	४१	दंभासुरराज्याभिषेकः ।	४९-५२	९२-९४
३	पार्वती देहत्यागः ।	५-८	४२	दंभासुरविजयः ।	५२-५४	९४-९६
४	दक्षचरितम् ।	८-१२	४३	दंभासुरदूतसंवादः ।	५५-५६	९६-९८
५	पार्वतीप्रश्नविचारः ।	१३-१४	४४	दंभासुरविचारः ।	५७-५८	९८-१००
६	प्रकृतिपुरुषवरप्रदानम् ।	१५-१७	४५	दंभासुरशान्तिकथनम् ।	५९-६०	१००-१०२
७	तत्त्वकृतस्तुतिवर्णनम् ।	१७-१९	४६	वामनवरप्रदानम् ।	६०-६२	१०२-१०५
८	गुणेशवरप्रदानम् ।	२०-२३	४७	वामनचरितम् ।	६२-६४	१०५-१०७
९	अष्टधा प्रकृतिवर्णनम् ।	२३-२५	४८	ऋचीकगृहस्थाश्रमवर्णनम् ।	६५-६६	१०८-१०९
१०	नानाब्रह्मांडवर्णनम् ।	२५-२७	४९	याज्ञवल्क्यविश्वामित्रसमागमः ।	६६-६७	११०-११२
११	पंचदेववरप्रदानम् ।	२७-३०	५०	दिवोदासमहिमवर्णनम् ।	६८-७०	११२-११४
१२	ब्रह्मविष्णुविवादः ।	३०-३२	५१	काशीशिववरप्रदानम् ।	७०-७२	११५-११७
१३	पंचदेवविवादः ।	३३-३५	५२	याज्ञवल्क्यनारायणसंप्रश्नवर्णनम् ।	७२-७४	११७-११९
१४	गणेशप्रादुर्भावः ।	३५-३६	५३	नारायणयाज्ञवल्क्यसंवादः ।	७५-७६	११९-१२१
१५	गणेशप्रसन्नभावः ।	३७-३७	५४	वक्रतुंडचरितसमाप्तिः ।	७७-७८	१२१-१२३
१६	गणेशगीतासारकथनम् ।	३८-३९	<p>खंडः २ - एकदन्तचरितम् ।</p>			
१७	शिवपार्वतीसंवादसमाप्तिः ।	३९-४१				
१८	मुद्गलदेवदूतसंवादः ।	४१-४४				
१९	अंगिरामुद्गलसंवादः ।	४४-४७				
			१	ब्रह्मसृष्टिप्रारंभः ।	८३-८५	१-३
			२	नारदशाणनिवर्तनम् ।	८५-८७	३-५
			३	नारदभक्तिवर्णनम् ।	८८-९०	६-८

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
४	मधुकैटभवधः ।	८-११	२६	प्राचीनबर्हिषश्चरितम् ।	५४-५६	४८	इन्द्रपराजयः ।	१०१-१०२
५	स्वायंभुववरप्रदानम् ।	११-१३	२७	प्रचेतसां चरितम् ।	५६-५७	४९	शिवादिदेवपराजयः ।	१०३-१०५
६	दक्षकन्यावंशवर्णनम् ।	१४-१६	२८	कश्यपसृष्टिवर्णनम् ।	५८-५९	५०	मदासुरविजयः ।	१०५-१०७
७	भोगमोक्षवर्णनम् ।	१६-१८	२९	वसिष्ठतपोवर्णनम् ।	६०-६२	५१	सनत्कुमारदेवसमागमः ।	१०७-१०८
८	दत्तचरितम् ।	१८-२२	३०	पराशरवरप्रदानम् ।	६२-६३	५२	एकदंतप्रसन्नभावः ।	१०९-११०
९	प्रियव्रतराज्यप्राप्तिवर्णनम् ।	२२-२४	३१	पराशरसुतोत्पत्तिकथनम् ।	६४-६६	५३	मदासुरपराजयः ।	१११-११३
१०	द्वीपवर्णनम् ।	२४-२६	३२	गजासुरसैन्यवधः ।	६६-६८	५४	मदासुरशांतिप्राप्तिवर्णनम् ।	११३-११४
११	भृगोलवर्णनम् ।	२६-२८	३३	गजासुरवधाख्यानम् ।	६९-७१	५५	मदासुरचरितसमाप्तिः ।	११४-११६
१२	सूर्यमण्डलवर्णनम् ।	२८-३०	३४	व्यासमाहात्म्यम् ।	७१-७३	५६	विनायककाशीप्रवेशः ।	११७-११९
१३	नवग्रहस्थादिवर्णनम् ।	३०-३१	३५	शुकोपाख्यानम् ।	७३-७५	५७	ब्रह्मंडीभक्तिवर्णनम् ।	११९-१२२
१४	ऊर्ध्वस्थलोकवर्णनम् ।	३२-३३	३६	गौतमचरितम् ।	७५-७९	५८	यमशापवर्णनम् ।	१२२-१२४
१५	सप्तपातालवर्णनम् ।	३३-३५	३७	नृसिंहमाहात्म्यम् ।	७९-८०	५९	कुंडसंभवचरितम् ।	१२४-१२६
१६	ऋषभचरितवर्णनम् ।	३५-३७	३८	वाराहमाहात्म्यम् ।	८१-८१	६०	ब्रह्मंडीब्राह्मणत्ववर्णनम् ।	१२६-१२९
१७	पुलहोपदेशवर्णनम् ।	३८-४०	३९	च्यवनोत्पत्तिकथनम् ।	८२-८४	६१	ब्रह्मंडीचरितम् ।	१२९-१२९
१८	भरतभृगुदेहत्यागः ।	४०-४१	४०	अग्निमाहात्म्यम् ।	८४-८६	६२	विनायकचरितम् ।	१३०-१३२
१९	चौरवधः ।	४२-४३	४१	च्यवनतपोवर्णनम् ।	८६-८८	६३	शनिस्समागमः ।	१३२-१३४
२०	जडभरतरङ्गणमिलनम् ।	४३-४५	४२	भृगुचरितम् ।	८९-९१	६४	विष्णुदौत्यवर्णनम् ।	१३४-१३६
२१	रङ्गगणस्त्रिद्विप्राप्तिवर्णनम् ।	४५-४६	४३	च्यवनमाहान्धम् ।	९२-९२	६५	पुष्टिपत्युपाख्याने	
२२	जडभरतचरितम् ।	४६-४७	४४	मदासुरस्य राज्याभिषेकः ।	९३-९४		अगस्त्यस्य द्रव्यप्रयत्नः ।	१३६-१३८
२३	भ्रुवचरितम् ।	४८-४९	४५	मदामुग्धवर्णनम् ।	९५-९६	६६	कृष्णरात्राश्रापवर्णनम् ।	१३८-१४१
२४	पृथुयशोवर्णनम् ।	४९-५१	४६	नारकासुरसमावर्णनम् ।	९७-९८	६७	गथाकृष्णगोत्रोक्तप्राप्तिवर्णनम् ।	१४१-१४३
२५	पृथुचरितम् ।	५१-५४	४७	इंद्रतारकसमागमः ।	९९-१०१	६८	पुष्टिपतिचरितम् ।	१४३-१४४

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
६९	देवहूतिकर्दमशांतिप्राप्तिवर्णनम् ।	१४४-१४६	१५	कालगतिवर्णनम् ।	३०-३२	३७	परशुरामचरितकथनम् ।	८१-८४
७०	चिंतामणिहरणम् ।	१४७-१४८	१६	युगधर्मवर्णनम् ।	३२-३३	३८	हरिवंशवर्णनम् ।	८४-८६
७१	कपिलवरप्रदानम् ।	१४९-१५१	१७	कलियुगवर्णनम् ।	३४-३६	३९	विष्णुदेहधारणवर्णनम् ।	८६-८८
७२	गणासुरवधः ।	१५१-१५३	१८	ब्रह्मचर्याश्रमवर्णनम् ।	३६-३७	४०	मांडव्यचरितम् ।	८८-९०
७३	गुत्समदप्रह्लादसंवादसमाप्तिवर्णनम् ।	१५३-१५५	१९	आश्रमधर्मवर्णनम् ।	३८-४०	४१	शुद्धिष्ठिरकृष्णसमागमः ।	९१-९२
७४	चरितमाहात्म्यम् ।	१५५-१५६	२०	वर्णधर्मप्रकाशः ।	४०-४२	४२	लक्ष्मीनारायणसंवादवर्णनम् ।	९२-९३
खंडः ३ - महोदरचरितम् ।								
१	रविवालखिल्यप्रश्नवर्णनम् ।	१-२	२१	देवषितृधर्मवर्णनम् ।	४२-४३	४३	महालक्ष्मीवरप्रदानवर्णनम् ।	९४-९६
२	सूर्यसंजीवनदानम् ।	२-५	२२	मांधातुश्चरितम् ।	४४-४६	४४	ज्ञानारिवरप्राप्तिवर्णनम् ।	९६-९७
३	सूर्यवरप्रदानम् ।	५-७	२३	अंबरीषचरितम् ।	४६-४७	४५	पूर्णान्दावतारवर्णनम् ।	९७-९८
४	कामचरितम् ।	८-१०	२४	सुचुकुन्दचरितम् ।	४८-४९	४६	ब्रह्मयज्ञवर्णनम् ।	९९-१०१
५	स्कंदमाहात्म्यम् ।	१०-१२	२५	सगरभगीरथचरितम् ।	४९-५१	४७	ब्रह्मयज्ञे वेदनिर्णयवर्णनम् ।	१०१-१०४
६	मोहासुरराज्याभिषेकवर्णनम् ।	१३-१४	२६	रामचंद्रचरितम् ।	५२-५६	४८	शुक्रशिष्यसुबोधसंवादः ।	१०४-१०६
७	मोहासुरविजयवर्णनम् ।	१५-१६	२७	सूर्यवालखिल्यसंवादसमाप्तिवर्णनम् ।	५६-५९	४९	सुबोधभक्तिवर्णनम् ।	१०६-१०८
८	देवर्षिवरप्रदानम् ।	१७-१८	२८	बुधोत्पत्तिवर्णनम् ।	५९-६१	५०	शुद्धिष्ठिरचरितम् ।	१०८-११०
९	मोहासुरज्ञानप्रदानम् ।	१९-२१	२९	पुरूरवसश्चरितकथनम् ।	६१-६३	५१	श्रवणफलवर्णनम् ।	१११-११२
१०	मोहासुरशांतिवर्णनम् ।	२१-२३	३०	नहुषचरितम् ।	६३-६६	खंडः ४ - गजाननचरितम् ।		
११	महोदरान्तर्धानम् ।	२३-२५	३१	ययातिचरितम् ।	६७-७०	१	चतुर्थीतपोवर्णनम् ।	१-३
१२	नरनारायणविष्णुसंवादः ।	२५-२७	३२	धनकस्य व्रतोपदेशः ।	७०-७२	२	शुक्रकृष्णचतुर्थीवरदानवर्णनम् ।	३-५
१३	नरनारायणमार्कण्डेयसमागमः ।	२७-२९	३३	कृतवीर्यव्रतप्राप्तिवर्णनम् ।	७३-७४	३	प्रतिपदादिव्रतवर्णनम् ।	६-७
१४	मायावर्णनम् ।	२९-३०	३४	कृतवीर्यचरितम् ।	७४-७६	४	दशरथव्रतोपदेशः ।	८-९
			३५	सहस्राजुननिमंत्रणम् ।	७७-७९	५	चतुर्थीविवेकवर्णनम् ।	९-१०
			३६	रेणुकाजमदभिसंजीवनकरणम् ।	७९-८१			

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
६	चन्द्रदर्शनदोषहरणचरितम् ।	११-२०	२८	आश्विनकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	७८-८०	५०	विद्यासुराश्रमगमनम् ।	१२४-१२५
७	भाद्रपदशुक्लचतुर्थीव्रतवर्णनम् ।	२०-२४	२९	कार्तिककृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	८०-८३	५१	विद्यराजावतारवर्णनम् ।	१२६-१२८
८	शुक्लाऽऽश्विनीचतुर्थीव्रतवर्णनम् ।	२४-२७	३०	मार्गशीर्षकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	८३-८५	५२	गजाननचरितमाहात्म्यवर्णनम् ।	१२८-१२९
९	कार्तिकशुक्लचतुर्थीव्रतवर्णनम् ।	२७-३०	३१	पौषकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	८५-८७	खंडः ५ - लंबोदरचरितम् ।		
१०	मार्गशीर्षशुक्लचतुर्थीव्रतवर्णनम् ।	३१-३२	३२	मलमासकृष्णपक्षचतुर्थीवर्णनम् ।	८८-९०			
११	पौषशुक्लचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	३२-३६	३३	शमीमूलचतुर्थीव्रताचरणवर्णनम् ।	९०-९१	१	असितनैध्रुवसंवादे त्रिविधतपोवर्णनम् ।	१-३
१२	माघशुक्लचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	३६-३८	३४	वसिष्ठदशरथसंवादसमाप्तिवर्णनम् ।	९२-९२	२	भस्मासुरवधः ।	३-५
१३	फाल्गुनशुक्लचतुर्थीचरितवर्णनम् ।	३९-४१	३५	चतुर्थी - उद्यापननिरूपणम् ।	९३-९४	३	क्रोधासुरराज्यप्राप्तिवर्णनम् ।	५-७
१४	चैत्रशुक्लचतुर्थीव्रतवर्णनम् ।	४२-४४	३६	लोभासुरवरप्राप्तिवर्णनम् ।	९४-९६	४	क्रोधासुरब्रह्माण्डविजयः ।	७-९
१५	वैशाखशुक्लचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	४४-४७	३७	लोभासुरस्येन्द्रपदप्राप्तिवर्णनम् ।	९६-९८	५	देवर्षिविप्रदानम्	९-११
१६	ज्येष्ठशुक्लचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	४७-४९	३८	विष्णुपराजयः ।	९८-१००	६	देवासुरयुद्धवर्णनम् ।	११-१३
१७	आषाढशुक्लचतुर्थीचरितवर्णनम् ।	५०-५२	३९	लोभासुरब्रह्माण्डविजयः ।	१००-१०२	७	क्रोधासुरसमागमः ।	१३-१५
१८	श्रावणशुक्लचतुर्थीव्रतकथनम् ।	५२-५५	४०	गजाननप्रादुर्भावः ।	१०२-१०४	८	क्रोधासुरशान्तिवर्णनम्	१५-१७
१९	मलमासशुक्लचतुर्थीचरितवर्णनम् ।	५५-५७	४१	शुक्रोपदेशवर्णनम् ।	१०४-१०७	९	लंबोदरदेवर्षिकृतस्तुतिवर्णनम् ।	१७-१९
२०	माघकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	५७-६१	४२	लोभासुरशान्तिवर्णनम् ।	१०७-१०८	१०	वत्सराऽसितशान्तिवर्णनम् ।	२०-२१
२१	फाल्गुनकृष्णचतुर्थीवर्णनम् ।	६१-६३	४३	देवमुनिर्कृतस्तुतिवर्णनम् ।	१०९-१११	११	लंबोदरब्रह्मवर्णनम् ।	२२-२२
२२	चैत्रकृष्णचतुर्थीचरितवर्णनम् ।	६३-६५	४४	सिद्धरश्मिविजयः ।	१११-११३	१२	शक्तिस्वरूपावतारवर्णनम्	२३-२५
२३	वैशाखकृष्णचतुर्थीचरितवर्णनम् ।	६५-६७	४५	शिवविचित्रवर्णनप्रसंगः ।	११३-११५	१३	शक्तिवरप्रदानम् ।	२६-२८
२४	ज्येष्ठकृष्णचतुर्थीवर्णनम् ।	६८-७०	४६	शक्तिमत्तमाहात्म्यवर्णनम् ।	११५-११७	१४	शिवविष्णुगर्वहरणम् ।	२९-३१
२५	आषाढकृष्णचतुर्थीवर्णनम् ।	७०-७२	४७	गणेशभक्तार्थान्वयवर्णनम् ।	११७-१२०	१५	शक्तिविनायकमाहात्म्यम् ।	३१-३३
२६	श्रावणकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	७२-७४	४८	सिद्धवधः ।	१२०-१२२	१६	शेषातिदुःखवर्णनम् ।	३३-३५
२७	भाद्रपदकृष्णचतुर्थीमाहात्म्यवर्णनम् ।	७५-७७	४९	गणेशनिर्मात्म्यमाहात्म्यवर्णनम् ।	१२२-१२३	१७	शेषयोगोपदेशवर्णनम् ।	३५-३७

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
१८	शेषाख्यानवर्णनम् ।	३७-४०	१४	द्वारायात्रावर्णनम् ।	३१-३३
१९	मूषकदेवसमागमः ।	४०-४२	१५	देवागारद्वारायात्राहातृत्यम् ।	३३-३७
२०	मूषकगमायाकरासुरसमागमः ।	४३-४४	१६	गर्भागारयात्राहातृत्यवर्णनम् ।	३८-४०
२१	मूषकगावतारचरितम् ।	४५-४७	१७	मयूरेशक्षेत्रमरणप्राप्तिमाहातृत्यवर्णनम् ।	४१-४३
२२	शक्तिपुत्रचरितम् ।	४७-४८	१८	गर्भागारस्य प्रमाणवर्णनम् ।	४३-४६
२३	गणपत्यदीक्षावर्णनम् ।	४८-५०	१९	क्षेत्रवासिचरितवर्णनम् ।	४६-५५
२४	गणपत्यस्वरूपवर्णनम् ।	५०-५२	२०	मलत्यागयातनाकथनम् ।	५५-५७
२५	शमीमंदारवरप्रदानम् ।	५३-५६	२१	यात्रार्थप्रवेशफलादिवर्णनम् ।	५८-६१
२६	शमीमंदारस्पर्शमहिमावर्णनम् ।	५६-५८	२२	क्षेत्रसंन्यासादिवर्णनम् ।	६१-६७
२७	दूर्वात्यक्तिकथनम् ।	५९-६१	२३	गणेशकुंडचरितवर्णनम् ।	६७-६९
२८	दूर्वापत्रस्पर्शमहिमावर्णनम् ।	६२-६२	२४	ब्रह्मकमंडलुप्रादुर्भावादिवर्णनम् ।	७०-७३
२९	त्रिशिरसश्चरितवर्णनम् ।	६३-६६	२५	ब्रह्मकमण्डलुतीर्थचरितम् ।	७३-७८
३०	दूर्वामाहातृत्यवर्णनम् ।	६६-७४	२६	सप्ततीर्थीवर्णनम् ।	७८-७९
३१	तुलसीवर्जनकारणम् ।	७५-७७	२७	ब्रह्मकमण्डलुस्थतीर्थवर्णनम् ।	८०-८४
३२	तुलसीवरप्रदानम् ।	७७-७८	२८	नम्रमैरवप्रशंसा ।	८४-८६
३३	तुलसीसमर्पणवर्जनवर्णनम् ।	७९-८०	२९	अशुंडीदेवेंद्रसंवादसमाप्तिवर्णनम् ।	८६-८७
३४	रुक्मांगदचरितम् ।	८०-८२	३०	मयूरेशक्षेत्रमाहातृत्यसमाप्तिवर्णनम् ।	८८-९०
३५	गुत्समदगणेशसमागमः ।	८३-८४	३१	विकटप्रादुर्भावः ।	९१-९३
३६	गुत्समदवरप्रदानम् ।	८५-८६	३२	देवदैत्यसमागमः ।	९३-९४
३७	गुत्समदनित्यकर्मवर्णनम् ।	८७-८८	३३	कामासुरपुत्रवधः ।	९४-९७
३८	गुत्समदशोक्तमानसपूजाकथनम् ।	८८-९२	३४	कामासुरविचारवर्णनम् ।	९७-९९
३९	गुत्समदशोक्तबाह्यपूजावर्णनम् ।	९३-९५	३५	कामासुरशंतिवर्णनम् ।	९९-१०१

खंडः ६ - विकटचरितम् ।

१	शक्तिध्यानवर्णनम् ।	१-३
२	शिवविष्णोर्वरप्रदानम् ।	३-५
३	कामासुरराज्यप्राप्तिवर्णनम् ।	६-७
४	कामासुरविजयवर्णनम् ।	८-९
५	सुदृढदेवसमागमः ।	१०-११
६	अशुंडीपंचदेवसमागमः ।	१२-१३
७	स्वानंदक्षेत्रस्वरूपवर्णनम् ।	१४-१६
८	नानाक्षेत्रदेवोत्पत्तिवर्णनम् ।	१६-१९
९	मयूरेशद्वारायात्राविधिवर्णनम् ।	१९-२१
१०	द्वाररहस्यवर्णनम् ।	२१-२२
११	क्षेत्रप्रमाणवर्णनम् ।	२३-२५
१२	मयूरेशक्षेत्रवासशुभाशुभवर्णनम् ।	२५-२८
१३	मयूरेशनामदंडकारण्यवरप्रदानम् ।	२८-३०

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
३६	विकटावतारचरितसमाप्तिवर्णनम् ।	१०३-१०४	१०	विष्णवतारवर्णनम् ।	२१-२३	१४	बाणासुरवर्णनसंभवचरितम् ।	३२-३४
३७	गुणेशावतारवर्णनम् ।	१०५-१०७	११	लक्ष्मीविनायकचरितवर्णनम् ।	२३-२६	१५	बुद्धावतारवर्णनम् ।	३४-३६
३८	बालखेलवर्णनम् ।	१०७-११०	१३	शूर्पकर्णावतारवर्णनम् ।	२६-२८	१६	धूम्रवर्णकलिनिर्यवर्णनम् ।	३७-३८
३९	कमलासुरवधः ।	११०-११२	१३	दत्तगीतावर्णनम् ।	२८-३१	१७	युगवरप्रदानम् ।	३९-४१
४०	विष्णवादिपराधीनतादर्शनम् ।	११३-११५	१४	दितिवरप्रदानम् ।	३१-३३	१८	युगप्रभावकर्मसिद्धिवर्णनम् ।	४१-४२
४१	मयूरेशचरितवर्णनम् ।	११६-११८	१५	चतुर्भुजावतारविक्रमवर्णनम् ।	३३-३५	१९	समासवत्सरचरितम् ।	४३-४४
४२	सूर्यावतारचरितम् ।	११९-१२०	१६	विघ्नराजचरितमाहात्म्यवर्णनम् ।	३६-३७	२०	मलमासादिभ्यो वरप्रदानम् ।	४४-४५
४३	भानुविनायकचरितम् ।	१२०-१२२	खंडः ८ - धूम्रवर्णचरितम् ।			२१	धूम्रमहिमावर्णनम् ।	४५-४८
४४	विकटवरदचरितम् ।	१२३-१२५				२२	कार्तिकमासमाहात्म्यम् ।	४९-४९
४५	विकटचरितसमाप्तिः ।	१२५-१२६	१	अहस्त्यतिवर्णनम् ।	१-३	२३	वज्रपंजरकथनम् ।	५०-५२
खंडः ७ - विघ्नराजचरितम् ।			२	अहमासुरराज्यप्राप्तिवर्णनम् ।	३-४	२४	मार्गशीर्षमाहात्म्यसाधुचरितवर्णनम् ।	५३-५४
			३	अहमसुरज्ज्वांङ्गविजयः ।	५-७	२५	विरोचनवधः ।	५५-५७
१	दितिशोकवर्णनम् ।	१-३	४	देवमुनिवरप्रदानम् ।	७-९	२६	नानाजनोद्धरणम् ।	५७-६०
२	शिवपार्वतीसमागमः ।	३-५	५	अहंकारपराजयः ।	१०-१२	२७	शिवदत्तबोधः ।	६०-६२
३	ममासुरवरप्रदानम् ।	५-८	६	अहंकारासुरज्ञानोपदेशः ।	१२-१५	२८	शुकगीताकथनम् ।	६२-६५
४	शिवममासुरसमागमः ।	८-९	७	अहंकारशान्तिरूपवर्णनम् ।	१६-१७	२५	शिवभक्तिप्रदानम् ।	६५-६७
५	ममासुरराज्यभोगवर्णनम् ।	१०-१२	८	धूम्रवर्णविनायकसमाप्तिः ।	१८-२०	३०	नानाजनोद्धारवर्णनम् ।	६८-६९
६	विघ्नराजप्रादुर्भावः ।	१२-१४	९	धूम्रवर्णमहिमावर्णनम् ।	२०-२१	३१	श्रावणमासमाहात्म्ये जालंधरवधः ।	६९-७१
७	ममासुरगर्वहरणम् ।	१४-१६	१०	शिवान्नकावतारचरितम् ।	२२-२४	३२	गालवसंशयनाशवर्णनम् ।	७१-७४
८	ममासुरशान्तिवर्णनम् ।	१७-१८	११	पार्वतीगणेशचरितम् ।	२४-२६	३३	श्रावणमासमाहात्म्यवर्णनम् ।	७४-७६
९	ममासुरशान्तियुक्तविघ्नेशचरित- क्षेत्रवर्णनम् ।	१८-२१	१२	गुणेशावतारवर्णनम् ।	२७-२८	३४	दधीचिधौम्यसंवादः ।	७७-७९
			१३	बाणामुखवरप्रदानम् ।	२९-३१	३५	मलमासमाहात्म्यम् ।	८०-८२

अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः	अध्यायः	विषयः	पृष्ठांकाः
३६	संवत्सरव्रतमाहात्म्यवर्णनम् ।	८२-८४	२५	विकल्पप्रतापखंडनम् ।	७१-७३
३७	चातुर्मासमाहात्म्ये विभांडव्रतोपदेशः । ८४-८९		२६	माघादिसार्धमासे	
३८	कल्याणदुर्गतिवर्णनम् ।	९०-९१	२७	मौद्गलपुराणश्रवणमाहात्म्यवर्णनम् ।	७३-७४
३९	वज्रालेश्वरवर्णनम् ।	९२-९४		भाद्रपदादिसार्धैकमास-	
४०	चातुर्मास्यव्रतमाहात्म्यम् ।	९४-९६		श्रवणमाहात्म्यवर्णनम् ।	७४-७५
४१	कौडिण्यब्रह्मसमागमः ।	९७-९८	२८	महोदरचरितमाहात्म्यम् ।	७६-७७
४२	गणेशनामाहात्म्यम् ।	९९-१०१	२९	वर्षेण मौद्गलश्रवणमाहात्म्यम् ।	७७-७८
४३	चतुर्थीरहस्यवर्णनम् ।	१०१-१०२	३०	मौद्गलनित्यश्रवणमाहात्म्यम् ।	७९-८०
४४	जरत्कारुमंत्रोपदेशवर्णनम् ।	१०३-१०५	३१	वक्तुंडचरितश्रवणमाहात्म्यवर्णनम् ।	८०-८१
४५	जरत्कारुयोगप्राप्तिवर्णनम् ।	१०५-१०६	३२	एकदंतचरितमाहात्म्यवर्णनम् ।	८१-८२
४६	ब्राह्मणस्पत्ययज्ञमाहात्म्यवर्णनम् ।	१०७-१०८	३३	महोदरचरितमाहात्म्यवर्णनम् ।	८२-८३
४७	त्रिविधजगदाधारनिरूपणम् ।	१०९-११०	३४	गजाननचरितश्रवणपठनमाहात्म्यम् ।	८३-८४
४८	मासानां माहात्म्यवर्णनम् ।	१११-१११	३५	लंबोदरचरितवर्णनम् ।	८५-८५
४९	गणेशहृदयकथनम् ।	११२-११५	३६	विकटखंडमाहात्म्यवर्णनम् ।	८५-८६
५०	फलश्रुतिवर्णनम् ।	११६-११७	३७	विघ्नराजखंडश्रवणपठन-	
				माहात्म्यवर्णनम् ।	८७-८७
			३८	धूम्रवर्णचरितमाहात्म्यवर्णनम् ।	८८-८८
			३९	नवमखंडमाहात्म्यवर्णनम् ।	८९-९०
			४०	नवमखण्डमाहात्म्यवर्णनम् ।	९०-९०
			४१	पुराणसमाप्तिवर्णनम् ।	९१-९३
				॥ इत्यनुक्रमणिका समाप्ता ॥	
				॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥	
१	स्वसंवेद्यस्वरूपवर्णनम् ।				
२	अयोगचरितकथनम् ।	१-३			
३	गणेशस्वरूपवर्णनम् ।	३-६			
४	पूर्णयोगचरितवर्णनम् ।	६-११			

खंडः ९ - योगचरितम् ।

- स्वसंवेद्यस्वरूपवर्णनम् ।
- अयोगचरितकथनम् ।
- गणेशस्वरूपवर्णनम् ।
- पूर्णयोगचरितवर्णनम् ।